

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

№ 7/1-15
«22» липня 2015 року

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

01033, м. Київ, вул. Жилинська, 14

Суб'єкта права конституційного подання

50 народних депутатів України

Уповноважений за дорученням:

Народний депутат України:

КОРНАЦЬКИЙ Аркадій Олексійович

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту «а» частини другої статті 83, частини першої статті 84 Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III, пунктів 3 і 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» від 6 вересня 2012 року № 5245-VI, статті 4¹ Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 1 липня 2004 року № 1952-IV

Відповідно до статей 147, 150, 152 Конституції України, пункту 1 статті 13, статей 39, 40, 57, 71, Закону України «Про Конституційний Суд України» суб'єкт права на конституційне подання – народних депутатів України – звертається до Конституційного Суду України з клопотанням розглянути питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту «а» частини другої статті 83, частини першої статті 84 Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III (далі – Кодекс № 2768-III) (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27), пунктів 3 і 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до

деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» від 6 вересня 2012 року № 5245-VI (далі – Закон № 5245-VI) (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 36, ст.472), статті 4¹ Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 1 липня 2004 року № 1952-IV (далі – Закон № 1952-IV) (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 51, ст.553).

На виконання вимог пункту 4 частини другої статті 39 Закону України «Про Конституційний Суд України» наводимо правове обґрунтування невідповідності (неконституційності) зазначених вище положень Кодексу № 2768-III, Закону № 1952-IV, Закону № 5245-VI статтям 1,3, 5, 8, 13, 22, 41, 64, 68 Конституції України.

1. Щодо невідповідності (неконституційності) положень пункту «а» частини другої статті 83, частини першої статті 84 Кодексу № 2768-III, пунктів 3 і 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 5245-VI статтям 1, 3, 5, 8, 13, 14, 22, 41, 64, 68 Конституції України.

1.1. Декларацією про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року проголошено: «Народ України має виключне право на володіння, користування і розпорядження національним багатством України. Земля, її надра, повітряний простір, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території Української РСР, природні ресурси її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, весь економічний і науково-технічний потенціал, що створений на території України, є власністю її народу, матеріальною основою суверенітету Республіки і використовуються з метою забезпечення матеріальних і духовних потреб її громадян».

Частиною першою статті 13 Конституції України від 28 червня 1996 року визначено: «Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією».

Тобто, Декларацією про державний суверенітет України та Конституцією України закріплено імперативи щодо права власності Українського народу на землю та інші природні ресурси, а також стосовно використання об'єктів права власності Українського народу.

Український народ, відповідно до преамбули Основного Закону, становлять громадяни України всіх національностей.

Відповідно до частини другої статті 3 Конституції України: «Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності

держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави».

Згідно з частиною другою статті 5 Основного Закону: «Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування».

Статтею 8 Основного Закону визначено: «В Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії».

Частиною другою статті 14 Конституції України встановлено: «Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону».

Аналіз зазначених конституційних положень дає підстави для висновку, що право власності Українського народу на землю, як право власності взагалі, є:

а) абсолютним, незмінним, постійним, непорушним, визначальним для встановлення правового режиму інших природних ресурсів;

б) не може бути обмежене будь-якими законами України.

В Рішенні від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005 (справа про здійснення влади народом) Конституційний Суд України зазначив, що Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року від імені Українського народу, є вираженням його суверенної волі (преамбула Конституції України). Згідно зі статтею 5 Основного Закону України носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (частина друга); **виключно народіві належить право визначати і змінювати конституційний лад в Україні, яке не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами (частина третя).** Положення «носієм суверенітету... є народ» закріплює принцип народного суверенітету, згідно з яким влада Українського народу є первинною, єдиною і невідчужуваною, тобто органи державної влади та органи місцевого самоврядування здійснюють владу в Україні, що походить від народу (підпункт 4.1. пункту 4 мотивувальної частини).

Отже, виходячи зі змісту статті 5 Основного Закону, Український народ є єдиним джерелом влади в Україні, який здійснює владу як безпосередньо, так і

через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Виключно народів належить право визначати і змінювати конституційний лад в Україні. Право власності Українського народу на землю є одним із головних елементів конституційного ладу України. Український народ має первинне, єдине і невідчужуване право володіти землею в межах території України.

Водночас, держава має здійснювати нагляд та контроль за використанням земель в інтересах Українського народу, особливо в частині забезпечення сталості, абсолютності, невідчужуваності, невід'ємності та приналежності землі Українському народові, з метою забезпечення матеріальних та духовних потреб громадян.

Виходячи із такого правового статусу, держава має виконувати конституційний обов'язок перед Українським народом щодо особливої охорони землі, як основного національного багатства лише шляхом реалізації притаманних їй функцій. Саме через зобов'язальний характер держави перед Українським народом визначається юридична природа правосуб'єктності держави відносно землі як основного національного багатства і об'єкта права власності Українського народу. Зазначене стверджується положеннями статті 13 Конституції України у частині здійснення прав власника на землю від імені Українського народу органами державної влади та місцевого самоврядування.

Тому, вказані органи є лише уповноваженими суб'єктами щодо здійснення права власника на землю від імені Українського народу і виключно у його інтересах.

Безумовно, жодного інтересу Українського народу в передачі всієї землі в межах території України у державну власність не вбачається, а тому позбавити його права власності на всі землі України, крім окремих земельних ділянок, не має права жоден з його представницьких органів, у тому числі Верховна Рада України, що підтверджується статтею 92 Конституції України, яка не містить такого права.

Водночас, окремими нормами Кодексу № 2768-III та Закону № 5245-VI порушено вище зазначені конституційні приписи в частині права власності Українського народу на всі землі в межах території України.

Відповідно до пункту «а» частини другої статті 83 Кодексу № 2768-III: «У комунальній власності перебувають усі землі в межах населених пунктів, крім земельних ділянок приватної та державної власності».

Частиною першою статті 84 Кодексу № 2768-III визначено: «У державній власності перебувають усі землі України, крім земель комунальної та приватної власності».

Згідно з частиною третьою статті 2 Кодексу № 2768-III: «Об'єктами земельних відносин є землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї)».

Слід наголосити що право власності на землю в розумінні статті 14 Конституції України відповідає поняттю права власності на земельну ділянку, як на конкретно визначений об'єкт цивільних прав, оскільки в цілому земля в межах території України належить виключно Українському народу. Відповідно інші суб'єкти права можуть набувати у власність лише окремі земельні ділянки.

Зазначене знаходить підтвердження у частині першій статті 78 Кодексу № 2768-III, відповідно до якої: «Право власності на землю – це право володіти, користуватися і розпоряджатися земельними ділянками». При цьому, частиною першою статті 79 Кодексу № 2768-III визначено, що: «Земельна ділянка – це частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами».

Відтак, як вбачається зі змісту положень статей 78, 79 Кодексу № 2768-III, державі як будь-якому іншому суб'єкту права, крім Українського народу, на праві власності можуть належати не земля в цілому, як територія України, а виключно земельні ділянки з установленими межами, певним місцем їх розташування, з визначеними щодо них правами.

Набуття права власності на землю регламентується Кодексом № 2768-III, зокрема на підставі:

частини першої статті 81: «Громадяни України набувають права власності на земельні ділянки на підставі:

- а) придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;
- б) безоплатної передачі із земель державної і комунальної власності;
- в) приватизації земельних ділянок, що були раніше надані їм у користування;
- г) прийняття спадщини;
- г) виділення в натурі (на місцевості) належної їм земельної частки (паю)»;

частини першої статті 82: «Юридичні особи (засновані громадянами України або юридичними особами України) можуть набувати у власність земельні ділянки для здійснення підприємницької діяльності у разі:

- а) придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;
- б) внесення земельних ділянок її засновниками до статутного капіталу;
- в) прийняття спадщини;
- г) виникнення інших підстав, передбачених законом»;

частини п'ятої статті 83: «Територіальні громади набувають землю у комунальну власність у разі:

- а) передачі їм земель державної власності;
- б) відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності відповідно до закону;
- в) прийняття спадщини;
- г) придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;
- г¹) виключено;
- г) виникнення інших підстав, передбачених законом»;

частини п'ятої статті 84: « Держава набуває права власності на землю у разі:

- а) відчуження земельних ділянок у власників з мотивів суспільної необхідності та для суспільних потреб;
- б) придбання за договорами купівлі-продажу, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;
- в) прийняття спадщини;
- г) передачі у власність державі земельних ділянок комунальної власності територіальними громадами;
- г) конфіскації земельної ділянки».

Як вбачається зі змісту положень статей 83-84 Кодексу № 2768-III, земля оголошена комунальною та державною власністю. Водночас, названі статі Кодексу № 2768-III, якими визначено виключний перелік підстав набуття відповідними суб'єктами прав власності на землю, автоматичного зарахування (віднесення, оголошення тощо) землі, як об'єкта права власності Українського народу, до комунальної або державної власності не передбачають.

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України викладеного у Рішенні від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005 (справа про здійснення влади народом) згідно з Конституцією України держава, її органи, посадові особи не мають права визначати конституційний лад в Україні, яке належить виключно народові. Однак Конституція України, закріплюючи конституційний лад, не містить визначення цього поняття.

У Рішенні Конституційного Суду України від 11 липня 1997 року № 3-зп стверджується лише про засади конституційного ладу в Україні, що закріплені у розділах I, III, XIII Конституції України (абзац перший пункту 4 мотивувальної частини). Розділ XIII Конституції України встановлює порядок внесення лише змін до неї. Зокрема, для внесення змін до розділів I, III, XIII Основного Закону України визначено особливу процедуру, згідно з якою законопроект про внесення змін до цих розділів подається до Верховної Ради України Президентом України або не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України і, за умови його прийняття не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України, затверджується всеукраїнським референдумом, який призначається

Президентом України (частина перша статті 156) (підпункт 4.3. пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005).

Конституція України забороняє узурпацію належного виключно народові права визначати і змінювати конституційний лад в Україні державою, її органами або посадовими особами. Узурпація означає, зокрема, привласнення переліченими органами та особами прав, які належить народові, вносити зміни до Конституції України у спосіб, який порушує порядок, визначений розділом XIII чинного Основного Закону України, в тому числі усунення народу від реалізації його права визначати і змінювати конституційний лад в Україні. Тому будь-які дії держави, її органів або посадових осіб, що призводять до узурпації права визначати і змінювати конституційний лад в Україні, яке належить виключно народові, є неконституційними і незаконними (підпункт 4.4. пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005).

Наведене вище дає підстави до висновку, що:

Конституція України з позиції соціального призначення, визначає землю об'єктом права власності Українського народу, як основу його існування, як об'єкт необхідний для задоволення не лише матеріальних, а й інших потреб народу, і без якого неможливе існування суверенного незалежного Українського народу (життя, здоров'я, недоторканність, безпека, гідні умови життя тощо);

право власності Українського народу на землю в межах території України є одним із загальних елементів конституційного ладу в Україні (стаття 13 розділі I Конституції України);

Верховна Рада України не може змінювати приписи положень статті 13 Основного Закону в порядку іншому ніж встановлений розділом XIII Конституції України;

державна та органи місцевого самоврядування для забезпечення виконання ними функцій, визначених Конституцією та законами України, можуть набувати у власність відповідно до підстав передбачених законом лише земельні ділянки.

Тому, Верховна Рада України під час прийняття Кодексу № 2768-III в порушення приписів частини другої статті 6, частини другої статті 19, статті 156 Конституції України, вийшла за межі своїх повноважень, оскільки звичайним законом змінила конституційний лад, а саме проголосила усі землі України державною та комунальною власністю, яка за Основним Законом належить Українському народу.

Таким чином, пункт «а» частини другої статті 83, частина перша статті 84 Кодексу № 2768-III прямо суперечать статтям 1, 3, 5, 13, 14 Конституції України.

1.2. Згідно пункту 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 5245-VI землями комунальної власності відповідних територіальних громад вважаються:

а) земельні ділянки:

на яких розташовані будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомого майна комунальної власності відповідної територіальної громади;

які перебувають у постійному користуванні органів місцевого самоврядування, комунальних підприємств, установ, організацій;

б) всі інші землі, розташовані в межах відповідних населених пунктів, крім земельних ділянок приватної власності та земельних ділянок, зазначених у підпунктах "а" і "б" пункту 4 цього розділу.

Відповідно до пункту 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» названого Закону № 5245-VI у державній власності залишаються:

а) розташовані в межах населених пунктів земельні ділянки:

на яких розташовані будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомого майна державної власності;

які перебувають у постійному користуванні органів державної влади, державних підприємств, установ, організацій, Національної академії наук України, державних галузевих академій наук;

які належать до земель оборони;

б) земельні ділянки, що використовуються Чорноморським флотом Російської Федерації на території України на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

в) землі зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи;

г) усі інші землі, розташовані за межами населених пунктів, крім земельних ділянок приватної власності та земельних ділянок, зазначених у підпункті "а" пункту 3 цього розділу.

Згідно конституційного припису статті 13 Основного Закону, зокрема, земля є об'єктом права власності Українського народу.

Відповідно до частини другої статті 14 Конституції України «Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону».

Враховуючи особливості землі, як об'єкта права власності Українського народу, а також специфіку правового статусу народу, як суб'єкта права власності, Український народ відповідно до природного невід'ємного права на землю є її власником.

Як зазначалося вище, органи державної влади та органи місцевого самоврядування є лише уповноваженими суб'єктами щодо здійснення права власника на землю від імені Українського народу і виключно у його інтересах.

При цьому, як зазначалося вище, названі суб'єкти можуть набувати право власності лише на земельні ділянки, а не в цілому на землю в межах території України, яка є об'єктом права власності Українського народу.

Водночас, законодавець приймаючи Закон № 5245-VI, в порушення зазначених конституційних приписів здійснив довільне та безпідставне зарахування землі до комунальної та державної власності, а також здійснив необґрунтоване їх довільне розмежування.

Таким чином, положення пунктів 3 і 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 5245-VI, суперечать статтям 5, 13, 14 Конституції України.

1.3. Основний Закон України, визнаючи Україну соціальною та правовою державою, в якій права та свободи людини і громадянина та їх гарантії для держави є сутністю змісту та спрямованістю діяльності, закріплює, що основним обов'язком держави є утвердження та забезпечення прав і свобод людини і громадянина (статті 1, 3 Конституції України).

Український народ - це громадяни України всіх національностей (преамбула Конституції України).

Як вбачається зі змісту зазначеного положення Основного Закону суттєвою ознакою для розкриття правової природи поняття Український народ є громадянство, як політико-правовий зв'язок особи з державою.

Набуття особою громадянства гарантує їй рівні конституційні права і свободи та рівність перед законом. Відповідно до статті 24 Конституції України, для громадян не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними та іншими ознаками. Рівність перед законом прав громадян є основою їх спільного ставлення до землі, як до основного національного багатства.

Тобто, Основний Закон закріплює право власності на землю Українського народу, як юридичну форму виразу об'єктивної історичної належності всім громадянам України землі в межах території України.

Згідно зі статтею 22 Конституції України держава, виконуючи зазначені вище обов'язки перед людиною і громадянином повинна не допускати звуження змісту та обсягу існуючих конституційних прав і свобод. Відповідно

до частини другої статті 6, частини другої статті 19, частини першої статті 68 Конституції України вони є загальнообов'язковими та однаковою мірою мають додержуватись органами державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими особами.

Аналізуючи категорію «звуження змісту та обсягу прав і свобод людини і громадянина» Конституційний Суд України в мотивувальній частині Рішення від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 (справа про постійне користування земельними ділянками) дав тлумачення словосполученню «звуження змісту та обсягу прав і свобод людини і громадянина», що міститься в частині третій статті 22 Конституції України, згідно з яким «конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані (частина друга), при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (частина третя). Скасування конституційних прав і свобод - це їх офіційна (юридична або фактична) ліквідація. Звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням. У традиційному розумінні діяльності визначальними поняття змісту прав людини є умови і засоби, які становлять можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку. Обсяг прав людини - це їх сутнісна властивість, виражена кількісними показниками можливостей людини, які відображені відповідними правами, що не є однорідними і загальними». При цьому Конституційний Суд України зазначив, що «загальновизнаним є правило, згідно з яким сутність змісту основного права в жодному разі не може бути порушена» (абзац четвертий підпункту 5.2 пункту 5 мотивувальної частини).

Отже, визнання Законом правових актів такими, що втратили чинність, зупинення їх дії, внесення до них змін і доповнень стосовно закріплених в них прав і свобод людини і громадянина Конституційний Суд України вважає скасуванням або обмеженням цих прав і свобод.

Згідно з частиною четвертою статті 13 Основного Закону: «...Усі суб'єкти права власності рівні перед законом».

Стаття 41 Конституції України встановлює, що: «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю».

Згідно з частиною першою статті 64 Конституції України: «Конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків передбачених Конституцією України».

Отже, закріплюючи положення пункту «а» частини другої статті 83, частини першої статті 84 у Кодексі № 2768-III, пункти 3 і 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» у Законі №5245-VI законодавець позбавив Український народ, а отже кожного громадянина України

конституційного права на землю, чим обмежив та звузив зміст, обсяг існуючих прав і гарантій щодо набуття прав власності, користування і розпорядження своєю власністю (землею).

Таким чином, положення пункту «а» частини другої статті 83, частини першої статті 84 Кодексу № 2768-III, пунктів 3 і 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону №5245-VI прямо суперечать статтям 1, 3, 5, 8, 13, 22, 41, 64, 68 Конституції України.

2. Щодо невідповідності (неконституційності) положень статті 4¹ Закону № 1952-IV частині четвертій статті 13 та частині другій статті 14 Конституції України.

У частині четвертій статті 13 Конституції України закріплено, що: «Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом». При цьому, згідно частини другої статті 14 Конституції України «Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону».

Згідно з положенням статті 125 Кодексу № 2768-III право власності на земельну ділянку, а також право постійного користування та право оренди земельної ділянки виникають з моменту державної реєстрації цих прав.

Земельне законодавство базується на принципах забезпечення рівності права власності на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад та держави (стаття 5 Кодексу № 2768-III).

Правові, економічні, організаційні засади проведення державної реєстрації речових та інших прав, які підлягають реєстрації регулюється Законом № 1952-IV. Частиною третьою статті 3 цього Закону визначено, що права на нерухоме майно та їх обтяження, які підлягають державній реєстрації відповідно до цього Закону, виникають з моменту такої реєстрації.

Відповідно до частини першої статті 4 Закону № 1952-IV, обов'язковій державній реєстрації підлягають речові права та обтяження на нерухоме майно, розміщене на території України, що належить фізичним та юридичним особам, державі в особі органів, уповноважених управляти державним майном, іноземцям та особам без громадянства, іноземним юридичним особам, міжнародним організаціям, іноземним державам, а також територіальним громадам в особі органів місцевого самоврядування, а саме:

- 1) право власності на нерухоме майно;
- 2) право володіння; право користування (сервітут); право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис); право

забудови земельної ділянки (суперфіцій); право господарського відання; право оперативного управління; право постійного користування та право оренди земельної ділянки; право користування (найму, оренди) будівлею або іншими капітальними спорудами, їх окремими частинами; іпотека; довірче управління майном;

3) інші речові права відповідно до закону;

4) податкова застава, предметом якої є нерухоме майно, та інші обтяження.

Водночас статтею 4¹ цього Закону визначено особливості державної реєстрації речових прав на земельні ділянки державної та комунальної власності. Зокрема, відповідно до частини першої зазначеної статті Закону №1952-IV рішення органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування про передачу земельних ділянок у власність або користування (постійне користування, оренда, користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій), сервітут) приймається без здійснення державної реєстрації права держави чи територіальної громади на такі земельні ділянки, крім випадків, коли право власності на земельні ділянки державної або комунальної власності вже зареєстровано в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

Слід зазначити, що органи державної влади можуть бути суб'єктами земельних правовідносин в процесі здійснення прав власника на землю лише від імені Українського народу, а не суб'єктами права державної власності на землю. Органи державної влади також можуть бути суб'єктами земельних правовідносин у разі набуття і реалізації державою права власності на земельні ділянки на підставі частини другої статті 14 Основного Закону та частини п'ятої статті 84 Кодексу № 2768-III, норми якої закріплюють особливий статус держави, як суб'єкта права власності на землю (земельні ділянки) і як регулятора земельних відносин з метою забезпечення не лише державних, а й загальнонародних інтересів, реалізації громадянами та юридичними особами суб'єктивних прав на землю, охорони землі, лише у визначених законом випадках держава в особі органів влади може набувати у власність земельні ділянки для державних потреб.

У такому розумінні держава в особі своїх органів виступає рівноправним суб'єктом права власності на землю, а саме на земельні ділянки, з громадянами та юридичними особами, й не може мати ніяких пільг та переваг.

Таким чином, як вбачається зі змісту припису частини першої статті 4¹ Закону № 1952-IV порушено принцип рівності держави та органів місцевого самоврядування, як суб'єктів права власності та усіх інших суб'єктів права власності в частині реалізації ними вимог закону щодо державної реєстрації речових прав на земельні ділянки, адже в його

положеннях простежується дискримінаційний підхід щодо підстав та порядку набуття права власності державою, органами місцевого самоврядування порівняно з іншими суб'єктами права власності (юридичними особами, громадянами), що суперечить частині четвертій статті 13 Конституції України, яка не передбачає будь-яких переваг щодо здійснення суб'єктивних прав на землю і гарантує рівність усіх суб'єктів права власності на землю, а також частині другій статті 14 Основного Закону, яка гарантує право власності на землю.

Частина друга статті 8 Основного закону визначає, що: «Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй».

Враховуючи вищевикладене обґрунтування щодо невідповідності окремих положень Кодексу № 2768-III, Закону № 1952-IV та Закону № 5245-VI статтям 1,3,5,13, 22, 41 Конституції України суб'єкти права на конституційне подання дійшли висновку, що при прийнятті Земельного кодексу України, Законів України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» Верховною Радою України порушено приписи частини другої статті 8 Конституції України, оскільки нею було прийнято закони, окремі положення яких суперечать Конституції України.

Таким чином, суб'єкти права на конституційне подання вважають, що пункт «а» частини другої статті 83, частина перша статті 84 Кодексу № 2768-III, пункти 3 і 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 5245-VI, стаття 4¹ Закону № 1952-IV мають бути визнані такими, що не відповідають Конституції України у зв'язку з їх невідповідністю статтям 1, 3, 5, частині другій статті 8, частині першій статті 13, частині третій статті 22, частині першій статті 41, статтям 64, 68 Конституції України.

Згідно зі статтею 15 Закону України «Про Конституційний Суд України» підставами для прийняття Конституційним Судом України рішення щодо неконституційності правових актів повністю чи в їх окремих частинах є, зокрема, їх невідповідність Конституції України.

Слід зазначити, що зазначеними вище положеннями Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III, Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» від 6 вересня 2012 року № 5245-VI, Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 1 липня 2004 року № 1952-IV, закріплено довільне та безпідставне зарахування землі, яка є об'єктом права власності Українського народу, до комунальної та державної власності, необґрунтоване її

розмежування, а також переваги у порядку набуття права власності на земельні ділянки державою, органами місцевого самоврядування перед іншими суб'єктами права власності дає підстави посадовим особам цих органів вчиняти численні корупційні діяння щодо володіння, розпорядження та користування землею в межах території України, чим завдається значна шкода конституційним правам та законним інтересам Українського народу, що належить негайному припиненню.

Враховуючи зазначене та виходячи з основного завдання Конституційного Суду України – гарантувати верховенство Конституції України, як Основного Закону держави на всій території України (стаття 2 Закону України «Про Конституційний Суд України»), відповідно до §26 Регламенту Конституційного Суду України просимо конституційне провадження щодо нашого конституційного подання визнати невідкладним.

На підставі викладеного, керуючись статтями 147, 150, 152 Конституції України, статтями 13, 39, 40, 57, 71, Закону України «Про Конституційний Суд України»,

ПРОСИМО:

- 1. Відкрити конституційне провадження у справі за цим конституційним поданням;**
- 2. Визнати конституційне подання невідкладним;**
- 3. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними) підпункт «а» частини другої статті 83, частину першу статті 84 Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III, пункти 3 і 4 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» від 6 вересня 2012 року № 5245-VI, статтю 4¹ Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 1 липня 2004 року № 1952-IV.**

Брати участь в конституційному провадженні за цим поданням доручаємо народному депутату України Дарнацькому Аркадію Олексійовичу.

Підписи народних депутатів України

№ з/п	Прізвище, імя, та побатькові	Номер посвідчення	Підпис
1.	Кернський Аркадій Спекторевич	330	
2.	Бурдєвич Арслав Васильович	318	
3	Дубковська Борис Геннадійович	106	
4.	Фіров Егор Павлович	118	
5.	Дурман Михайло Лєвкович	240	

6.	Шмелев Андрей Васильевич	387
7	Мечник Д.И.	388
8	Кобчев Михаил Валентинович	114
9	Трусов Александр Терентьевич	327
10.	Савиленко С.И.	112.
11.	Сычугов С.И.	124
12	Толубов Д.И.	334
13	Тернов С.С.	384
14	Дигуз В.В.	254

15	Бартюк О.О	365
16	Мельничко В.В.	331
17	Петренко О.М.	392
18	Гудзенко В.І.	286
19	Несеренко Р.Т	422
20	Кавальченко О.О	400
21	Мусія ¹ О.С.	322
22.	Давиденко В.М	406
23	Башченко О.С	121

24	Сибиряков О. В.	380
25	Сибиряков В. П.	329
26	Манарен О. В.	427
27	Ткачук П. В.	106
28	Смирнов В. Ю.	401
29	Суровиков О. А.	356
30	Асеев Я. В.	434.
31	Климов С. В.	383
32	Торбеев Ю. Г.	312

33	Джунгар Д.Б	352
34	Орех Т.З	363
35	Козур Б.О.	325
36	Насалик З.Р	280
37	Курч М.Л.	232
38	Саданур Н.Т.	238
39	Юринець О.В	315
40	Черкейтко О.М	085
41	Брензделер В.А	126

42	Доботинський Г. М.	091
43	Мельничук І. І.	228
44	Кім А. Б.	324
45	Люшняк М. В.	364
46	Рибан І. П.	400
47	Гуменко В. В.	214
48	Сіфін А. В.	303
49	Рудик С. Я.	396
50	Куровий Т. В.	349

Всього 50 (п'ятдесят) депутатів
 народних України.

Жерівник управління кадрів

В. Максимова